

FILM

Spisovatelé se učí psát filmové scénáře, pokračuje tvorba autorských dvojic Hrabal–Menzel, John–Smyczek, Pecháček–Klein a dalších. I v roce 1981 je v kinech na co se dívat. Lidé se hrnou na Postřižiny, aby mohli na plátně obdivovat plavovlasou paní správcovou v podání Magdy Vašáryové. Dušan Klein točí film o tom, jak svět přichází o básníky, a ještě neví, že se právě zrodila budoucí úspěšná filmová řada. Na festivalu v Gottwaldově jsou uděleny ceny za nejlepší filmy pro děti a mládež. Rušno je v Americe, dokonce chvíli není jasné, co bude s Oscary. A Dalibor Vrána se ptá: „Polívčička byla?“

SPISOVATELÉ NA POLI FILMOVÉ TVORBY

V 70. a 80. letech bylo snazší prosadit film opírající se o „legalizovaný“ text v knižní podobě, v hojně míře proto vznikaly filmové adaptace literárních děl. Kromě toho, stát kinematografii štědře podporoval, a tak mnoho spisovatelů lákalo psaní pro film ve formě scénářů nebo námětů. Někteří spisovatelé opakovaně spolupracovali s konkrétním režisérem, někdy pro ně připravovali i scénáře původní. Mezi takovéto dvojice patřili například **B. Hrabal – J. Menzel, R. John – K. Smyczek, J. Kostrhun – H. Bočan, J. Kozák – M. Macourek – V. Vorlíček, L. Pecháček – D. Klein**. Řada spisovatelů byla zaměstnána ve Filmovém studiu Barrandov jako dramaturgové nebo scenáristé, např. **J. Brdečka, O. Hofmann, V. Körner, J. Otčenášek, M. Macourek**, ale i **L. Smoljak** a **Z. Svěrák**. Filmová fakulta AMU fungovala v podstatě jako škola pro spisovatele. Studoval na ní **J. Dědeček, D. Fischerová, R. John** nebo **K. Steigerwald**. Stopy filmové výstavby, dějovost, důraz na dialogy, rychlé střídání scén, se pak promítaly i do jejich nefilmové, literární tvorby. Značná část **ideologicky zaměřených filmů** se soustředila na venkov a poválečnou proměnu vesnice. Jako volná adaptace románu Jana Kozáka

vznikl film **Václava Vorlíčka** *Bouřlivé víno* (1976), který si díky Vladimíru Menšíkovi v hlavní roli získal větší zájem publika, a tak režisér v roce 1981 natočil pokračování pod názvem *Zralé víno* a do třetice roku 1986 *Mladé víno*.

Koncem 70. let se pro filmaře stali vítanou inspirací někteří spisovatelé z šedesátých let, kteří mohli znovu oficiálně publikovat. Filmové adaptace jejich děl patřily k nejzdařilejší filmové tvorbě z období normalizace. Podle prózy Vladimíra Körnera *Zrození horského pramene* natočil **Karel Kachyňa** roku 1980 film *Cukrová bouda* a adaptací románu Adolfa Branalda *Vizita* vznikly dva filmy Karla Kachyni, *Pozor, vizita!* (1981) a následně *Sestřičky* (1983).

Jiří Menzel se v roce 1980 pustil do zfilmování další prózy Bohumila Hrabala. „Na Postřižiny jsem myslel od chvíle, kdy jsem je četl v rukopise. Trvalo to řadu let. Nejdřív jsme nesměli ani Hrabal, ani já. Potom jsem směl já, ale ne s Hrabalem. Aby z toho nebyli další Skřivánci na niti, varoval Jan Kliment. Následovalo Hrabal ano, ale ne s Menzelem. A nakonec Hrabal a Menzel ano, ale ne Postřižiny, kostýmní film – moc drahý. Mezitím knižně vyšly Slavnosti sněženek a my jsme rychle s Bohumilem Hrabalem napsali podle té knížky scénář. Toho se lekli a řekli, že tedy raději Postřižiny.“ (Zdroj: Divadelní noviny 13/2007, ročník 29)

Rozmarný příběh o krásné paní Maryšce a jejím milujícím, ale poněkud upjatém muži Francinovi je vzpomínkou na idylickou dobu první republiky. Francin je svědomitým správcem pivovaru, ale kvůli své ženě požitkářce se dostává do různých potíží, tím spíš, když se na scéně nečekaně objeví potrhlý a hlučný bratr Pepin v nezapomenutelném podání Jaromíra Hanzlíka.

První promítání Postřižin se konalo 1. února 1981. Jaromír Hanzlík vzpomínal, jak se cestou z premiéry ptal podezřele zamyšlené Jany Brejchové na dojmy a ona nakonec vyhrkla, že by v tom filmu chtěla žít spolu s ostatními postavami.

Tak byla nadšená! A jak to bylo doopravdy se slavnou komínovou scénou? Na pivovarský komín v Dalešicích lezli místo herců kaskadéři. Dole pod nimi byl větrák, díky kterému kaskadérům vlály vlasy. Scéna nahoře s M. Vášáryovou a J. Hanzlíkem se natáčela na metr a půl vysokém sádrovém komíně, umístěném na rovné střeše tamního JZD. Tehdy chátrající Dalešický pivovar se později několika nadšencům podařilo zachránit a znovu v něm začít vařit pivo.

Oblíbeným tématem normalizačních filmů byly **zmatky mládí**, filmy ze života mladých, které měly zachycovat jejich tápání, citové zmatky a odbojnost v kontrastu se světem dospělých, do kterého se nakonec úspěšně začlenili. Režisér **Hynek Bočan** natočil čtyři vesnické filmy podle spisovatele Jana Kostrhuna, roku 1981 byl uveden třetí z nich pod názvem *Pytláci* a o rok později *Vinobraní*.

V roce 1981 natáčí Dušan Klein komedii podle novely Ladislava Pecháčka *Amatéri*. Film *Jak básníci přicházejí o iluze* má premiéru v následujícím roce. Později na něj navázala celá série filmů s hrdinou Šimonem Šafránkem: *Jak básníci přicházejí o iluze* (1984), *Jak básníkům chutná život* (1988), *Konec básníků v Čechách* (1993), *Jak básníci neztrácejí naději* (2004), *Jak básníci čekají na zázrak* (2016). Do hlavních rolí byli obsazeni Pavel Kříž, David Matásek, Míla Myslíková, Eva Jeníčková, Josef Somr, Miroslava Šafránková, Eva Vejmělková, Tereza Brodská a další.

Tematika nelehkého dospívání z poněkud kritičtějšího pohledu na svět dospělých se objevila ve filmech **Karla Smyczka** na motivy románu *Džínový svět* Radka Johna: *Jen si tak trochu písknout* (1980) a v roce 1981 pak natáčí film *Sněženy a machři* (1982).

Některé filmy si kladly za cíl zachytit pro film nevšední **atmosféru divadla**. Roku 1981 natočil režisér **Vladimír Sís** film *Poslední leč*, záznam divadelní komedie o stáří s Boleslavem Polívkou a Jiřím Pechou.

FILMOVÉ FESTIVALY ROKU 1981

V oblasti filmové tvorby proběhlo roku 1981 několik významných událostí festivalového charakteru. V květnu **XXI. ročník festivalu čs. filmů pro děti** v Gottwaldově (dnes Zlín film festival) a v červenci to byly hned tři významné akce: **Filmový festival pracujících, Mezinárodní filmový festival v Karlových Varech** a následně **Mezinárodní přehlídka studentských prací filmových a televizních škol**.

*Festivalové kino ve Zlíně
– Wikimedia Commons, Filmfest, s.r.o.*

*Hotel Thermal v Karlových Varech,
tradiční místo konání filmového festivalu
– Wikimedia Commons, ŠJÚ*

Mezinárodní festival pro děti a mládež se poprvé konal roku 1961.

Zatímco zpočátku přinášel filmovou tvorbu pro děti, postupem času se stal významnou filmovou událostí, která nabízí program pro všechny věkové kategorie. Program festivalu dnes tvoří tyto sekce: Mezinárodní soutěž hraných filmů pro děti, soutěž hraných filmů pro mládež, soutěž krátkých animovaných filmů pro děti, soutěž celovečerních hraných evropských debutů, soutěž studentských filmů Zlínský pes, soutěž evropských dokumentárních filmů pro děti a mládež.

První ročník **Mezinárodního filmového festivalu** se konal v Mariánských Lázních v srpnu roku 1946. Až třetí ročník roku 1948 se stal soutěžním a poprvé byla udělena cena Křišťálový glóbus.

Filmový festival pracujících (FFP) byl nejmasovější filmovou akcí v socialistickém Československu, konanou mezi léty 1948 až 1990. Festival fungoval jako doplněk Mezinárodního filmového festivalu, od něhož se později osamostatnil. FFP probíhal v letních kinech a speciálně stavěných amfiteátrech pro několik desítek tisíc diváků.

SKONČIL 32. ROČNÍK FILMOVÉHO FESTIVALU PRACUJÍCÍCH

Letos přišlo do letních amfiteátrů o rovných 200 tisíc diváků více než loni. Pořadatelé napočítali milion devět set tisíc vstupenek. Tato akce představuje spolu s Mezinárodním filmovým festivalem v Karlových Varech dvě nejdůležitější události kinematografie u nás.

(Haló, sobota, příloha Rudého práva, 4. července 1981)

FILMY DĚTEM

PRAHA 7. května – Gottwaldov se chystá na XXI. ročník festivalu čs. filmů pro děti. Do soutěže je přihlášeno deset celovečerních hraných filmů, dva animované a dvaadvacet krátkých filmů. Vítězové obdrží hlavní ocenění Zlatý střevíček a Cenu Jiřího Trnky. Festival proběhne ve dnech 18. až 23. května. Součástí jsou již tradiční setkání dětských diváků s filmovými tvůrci. Na festival letos zavítají delegace ze všech socialistických států, celkem zde bude zastoupeno 20 zemí celého světa.

(Rudé právo, 8. května 1981)

ZRZKA, KRKONOŠE A KOPRETINY

Na XXI. festivalu filmů pro děti a mládež v Gottwaldově roku 1981 získal hlavní cenu Zlatý střevíček celovečerní film režiséra **Víta Olmera** nazvaný *Sonáta pro zrzku*. Vypovídá o životních peripetiích patnáctileté Petry, ještě spíše holky než slečny, jež si více rozumí s kluky. Má problémy přijmout se taková, jaká je, musí se rozhodnout, čemu dá přednost, jestli sportu, pionýrskému oddílu nebo muzice. Petra má naštěstí kolem sebe vždy někoho z dospělých, kdo

ji chápe a dokáže naslouchat jejím myšlenkám, kdo si na ni udělá čas a pomůže. Sympatická nešablonovitost, reálně vykreslené prožívání a motivace hlavní hrdinky připomíná nedávno uvedený film Karla Smyczka *Jen si tak trochu písknout*. Jak píše Rudé právo 21. srpna 1981, „oba mladé režiséry spojuje vnímavost pohledu a realismus“.

KRAKONOŠ A LYŽNÍCI

Scenáristka Jana Knitlová a režisérka Věra Šimková-Plívová navazují svým filmem na známé pohádky o Krakonošovi, který dobré odměňoval a zlé po zásluze trestal. V těžkém životě sklářů a tkalců se Krakonoš stával symbolem boje proti útisku a bezpráví, a tak ho znají i hlavní hrdinové filmu Matěj a Jeník, kteří počátkem našeho století pracují spolu se starším bratrem Františkem ve sklářské huti. Za Krakonoše pokládají mladého pašeráka, kterému pomohou vyzrát nad finanční stráží. Úsměvné je zachycení počátků lyžování. Svižnou hudbu složil Petr Hapka.

(Haló sobota, příloha Rudého práva, 4. dubna 1981)

Roku 1981 mají v kinech premiéru *Kopretiny pro zámeckou paní*, poetická komedie o první lásce patnáctileté Kateřiny Krásné, natočená podle knihy Stanislava Rudolfa režisérem **Josefem Pinkavou**. Katku (Sylva Julinová) čekají další nudné prázdniny na hradě Krabonoši, kde jsou oba její rodiče kastelány. Moc se netěší, čeká ji práce v hradní pokladně, všechno se ale změní příjezdem nového průvodce turistů, mladého studenta historie Petra (Jan Hartl). Katka se do něj zakouká, jenže pro studenta Petra je jen malá holka, a tak se všemožně snaží upoutat jeho pozornost. Posledním zoufalým pokusem je fingovaná krádež vzácných předmětů z hradní sbírky. Teprve po příjezdu kriminalistů si Katka uvědomí, že svou snahu přehnal, jenže Petr si jí konečně doopravdy všimne... Hudbu k filmu složil Karel Svoboda.

DALŠÍ DOMÁCÍ FILMY Z ROKU 1981

Knihkupectví, kde působil hlavní hrdina filmu. Pamatujete na knoflík, co se zapíná zádama?

Vrchní, prchni!

Komedie, režie Ladislav Smoljak

Knihkupec Dalibor Vrána je milovník žen. Značná část jeho výdělku jde na alimony a on přemýšlí, jak by svou nepříznivou finanční situaci vylepšil. V restauracích si ho často pletou s číšníkem, a tak začne v restauračních zařízeních předstírat číšníka a inkasovat od hostů. Netrvá dlouho a stane se nepolapitelným fantomem pražských (a později i mimopražských) restaurací.

Pozor, vizita!

Psychologický film, režie Karel Kachyňa

Český psychologický film se odehrává v roce 1960 na infekčním oddělení jedné nemocnice, kde je jako bacilonosič břišního tyfu izolován starý Prepsl, tulák bez rodiny, světoběžník s osobitou etikou a pojetím svobody. Zpočátku